

Korte bijdragen

VOGELSTERFTE IN DE OOSTERSCHELDE: DRIE WINTERS VERGELEKEN.

Gedurende de laatste drie winters (1984/85 tot en met 1986/87) is er een opmerkelijke sterfte onder steltlopers in het Deltagebied geconstateerd. Met name de Scholeksters *Haematopus ostralegus* waren er slecht aan toe. In de eerste winter werden er c. 1500 gevonden, in de daaropvolgende winter c. 5500 en in deze laatste winter c. 3100. Deze vogels werden door de lokale vogelwerkgroepen in samenwerking met Delta Instituut voor Hydrobiologisch Onderzoek (DIHO) te Yerseke en Rijkswaterstaat (RWS) te Middelburg vastgesteld. De normale overwinterende populatie bestaat uit c. 80 000 individuen (Meininger et al. 1984). In korte tijd ontstonden er dus jaarlijks hoge sterftepercentages (respectievelijk 1.9, 6.9 en 3.9% van het totaal).

De Scholeksters gingen vrijwel allemaal direct of indirect dood door verhongering. Vooral in de winter van 1985/86 leverde dat trieste tafereel op. Op sommige hoogwatervluchtplaatsen (hvp's) lagen vele Scholeksters uitgeput in de begroeiing. Op sommige hvp's bedroeg de sterfte tussen de 10 en 20 vogels per dag. Dat lijkt misschien niet veel, maar bij langdurige kou gaat het dan al snel om honderden exemplaren.

De sterfte trad soms al heel snel na de koude-inval op. Zo was het ook in de fagelopen winter. Op 6 januari viel de vorst in en de temperaturen daalden snel tot -10°C ('s nachts). Het grote probleem voor de vogels was de felle oostenwind, die het fourageren onmogelijk maakte. Hierdoor zal bovendien ook de belevingstemperatuur erg laag hebben gelegen. Ondanks de straffe wind vormde zich in de Oosterschelde al snel een ijspakket. Dit gebeurde vooral in het oostelijk deel van de Oosterschelde. Hierdoor en door de lage waterstanden was het voor de Scholeksters in dat deel ook na het afnemen van de wind en de strengste kou nog geruime tijd moeilijk om te fourageren.

Het optreden van vogelsterfte is vaak niet aan één enkele oorzaak op te hangen. De voedselsituatie, wind, temperatuur, waterstand en ijsvorming zijn de voornaamste veroorzakers geweest van de hier beschreven sterfte. In de Oosterschelde worden de laatste twee factoren beïnvloed door de aanwezigende stormvloedkering. Na het sluiten van de Oesterdam (oktober 1986) werden de getijdeverschillen kunstmatig verkleind door de kering gedeeltelijk te sluiten. Hierdoor kwam de watermassa minder in beweging en dat heeft stellig snellere ijsvorming tot gevolg gehad. Bovendien spoelde het ijs bij de invallende dooi minder gemakkelijk weer weg.

De kering zal - indien juist gebruikt - na de sluiting van de Philipsdam (april 1987) alleen bij storm worden gesloten. Vogelsterftes zullen vanaf dan in elk geval alleen maar een natuurlijke oorzaak kunnen hebben.

In the winters 1984/85 - 1986/87 remarkable numbers of dead waders, mostly Oystercatchers, were found and examined in the Oosterschelde in the Dutch Delta area. The three winters showed respectively 1500, 5500 and 3100 corpses of Oystercatchers, virtually all of which died directly or indirectly of starvation. The wintering population of the area being estimated at some 80 000 birds, the mortality has been extremely high, at some tidal roosts 10-20 birds per day. Severe frost, the forming of ice-layers, strong easterly winds and low water levels were the main factors responsible for the deaths. As a result of the Deltaworks the tidal differences were minimal during last winter, which probably resulted in faster

freezing over of large parts of the area. From April 1987 onwards the tides will return to normal, so future mortalities are bound to have strictly natural causes.

Meininger, P.L., Baptist, H.J.M. & Slob, G.J. 1984. Vogeltellingen in het Deltagebied in 1975/76 - 1979/80. Rijkswaterstaat Deltadienst, nota DDMI-84.23, Middelburg, Staatsbosbeheer, Zeeland, Goes.

Cor M. Berrevoets, Zierikzee.